

Posudek na rigorózní práci

Proměny institutu manželství na pozadí Všeobecného občanského zákoníku z roku 1811, zákona o právu rodinném z roku 1949 a zákona o rodině z roku 1963

Předložená rigorózní práce věnuje pozornost právní úpravě institutu manželství, zejména v předpisech, uvedených v názvu práce. Téma práce bylo autorem dobře zvoleno, neboť se jedná o jeden z nejstarších právních institutů z života společnosti, ale i s ohledem na současnou situaci, kdy dochází k legislativnímu projednávání na půdě parlamentu České republiky v případě otázky uzavírání manželství osobami stejného pohlaví. Práci tvoří úvod, tři hlavní kapitoly, které jsou vlastním jádrem práce, závěr, resumé a seznam literatury a pramenů.

V úvodu své práce autor se zaměřil na nejstarší vývojové období tohoto právního institutu, který z počátku byl položen na právu obyčejovém, kdy později veškeré vztahy, zejména pak různé překážky bránící uzavření manželství a spory vyplývající z manželství řešila církev. Zcela lze pak souhlasit s názorem autora, že křesťanské pojetí manželství jako svátosti tehdejší doby nedovolovalo rozloučení za života manželů, což se promítlo i do následujícího období.

Ve své první kapitole podrobně představuje Všeobecný občanský zákoník, který byl zákoníkem výlučným, tj. nahradil veškerou právní úpravu civilního práva z předcházejícího období. Všeobecný občanský zákoník obsahoval zakotvil statusové manželské právo. I když zákoník platil pro všechny obyvatele, činil ale rozdíly mezi osobami různých náboženských vyznání. Právní úprava manželství obsažena v tomto zákoníku byla jednotná pouze pro příslušníky křesťanské obce. Židé a osoby nekřesťanského vyznání se řídili podle speciální úpravy. K tomu autor podal ve své práci vyčerpávající informace. Správně zde i připomíná, že navázání na kanonickou tradici se projevilo v institutu ohlášek, a jejich nedodržení znamenalo dle Všeobecného občanského zákoníku neplatnost manželství. Institut ohlášek recipovala i za

první Československé republiky manželská novela - zákon č. 320/1919 Sb. z. a n., která je nazvala vyhláškami.

Mimo jiné se velmi podrobně zabývá okruhem překážek, týkajících se uzavření manželství, kde poukázal, že tento okruh překážek se postupem oklešťoval a až v druhé polovině 20. století se ustálil na zákonných překážkách manželství, spočívající v nedostatku věku snoubence, omezené svéprávnosti, bigamii, příbuzenském vztahu a blízké výchovném vztahu, jejichž následkem bylo manželství považováno za neplatné.

Zcela jiný pohled na institut manželství přinesl zákon č. 265/1949, o právu rodinném. Zákonem byla zavedena zásada obligatorního občanského sňatku, i když ještě nezakázal výslovně náboženské sňatkové obřady. Nové pojetí manželství se projevilo i v důsledném zrovnoprávnění žen. K výrazné změně oproti předcházející právní úpravě došlo u zániku manželství. Dosavadní konstrukce rozvodu od stolu a lože a rozluky byla opuštěna. Nově byl formulován rozvod, jakožto definitivní zrušení manželství rozhodnutím soudu. Avšak zrušení manželství na základě rozvodu, mohlo nastat pouze z důvodu, pokud mezi manžely nastal hluboký a trvalý rozvrat, což představovalo poměrně velkou komplikaci, jak autor uvedl v textu své práce.

Zákon o rodině z roku 1963 přinesl, jak je z práce patrné další proměny v institutu manželství. Zejména definoval manželství jako trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem. Hlavním účelem manželství bylo založení rodiny a řádná výchova dětí.

Na pozadí předložených právních předpisů popisuje a zabývá se problematikou zániku některých institutů jako bylo věno, obvěnění či jitřní dar, či vzniku nových zákonem stanovených institutů jako bylo zákonné společenství manželů či bezpodílové společenství manželů.

Závěr:

K práci nemám připomínek. Autor použil dostatečný počet literatury a pramenů. Předloženou rigorózní práci doporučuji k obhajobě.

Otázky k obhajobě:

1. Problematika občanských vyhlášek podle manželské novely - zákona č. 320/1919 Sb. z. a n.

V Plzni, dne 28. března 2019

JUDr. Antonín Lojek, Ph.D.

Posudek na rigorózní práci

Proměny institutu manželství na pozadí Všeobecného občanského zákoníku z roku 1811, zákona o právu rodinném z roku 1949 a zákona o rodině z roku 1963

Předložená rigorózní práce věnuje pozornost právní úpravě institutu manželství. Práce je uvedena historickým exkurzem institutu manželství. Poté ve třech hlavních kapitolách představuje autor předpisy, které zakotvily institut manželství a provádí juristický rozbor zákonných ustanovení s touto problematikou související. Práce je dále opatřena závěrem, resumé a seznamem použité literatury a pramenů.

V první kapitole podrobně představuje Všeobecný občanský zákoník z roku 1811, který zakotvil manželské právo. Zde se mimo jiné zabývá pojmem manželství, vznikem manželství, velmi podrobně okruhem překážek, týkajících se uzavření manželství, podstatnými náležitostmi manželství, postavením muže a ženy, zánikem manželství. Pozornost zaměřil i na majetkové právo manželů, kde představuje instituty jako jítřní dar, věno apod.

V této kapitole představil tzv. manželskou novelu, zákona, který novelizoval Všeobecný občanský zákoník, a která je zajímavá nejen svým obsahem, ale také vývojem, neboť se od listopadu 1918 do května 1919 ocitla ve víru politických jednání i všeobecných občanských diskusí všeho druhu. Návrh na úpravu manželského práva byl prvním návrhem zákona, který byl podaný v nově ustaveném revolučním Národním shromáždění. Poslanecký návrh obsahoval celou řadu novinek, jako zavedení obligatorního civilního sňatku, odstranění některých překážek uzavření manželství a rozlučitelnost manželství pro všechno obyvatelstvo s automatickým rozloučením manželství dosud jen rozvedených. Autor zde popisuje poměrně

komplikovanou cestu k jejímu přijetí, zejména, kdy se pozastavil u některých aspektů důvodové zprávy k původnímu vládnímu návrhu manželské novely, kdy přijatá verze manželské novely se od původního návrhu výrazně lišila.

V druhé kapitole zaměřil autor svou pozornost na zákon č. 265/1949, o právu rodinném, který přinesl úplně jiný pohled na institut manželství. Zde se pak zaobírá zejména zavedením zásady obligatorního občanského sňatku, tj. otázky uzavírání manželství, překážkami, bránícími uzavření manželství, zániku manželství a manželskému majetkovému právu, které zavedlo zákonné společné jmění manželů, tehdejší terminologií nazývané Majetkové společenství manželů.

V poslední kapitole se zabývá zákonem o rodině z roku 1963, který přinesl další změny v institutu manželství, zejména v jeho definování či účelu. V této kapitole autor neopomněl také předložit i problematiku uzavírání manželství v zahraničí nebo uzavírání manželství s cizincem.

Závěr:

K práci nemám připomínek. Autor použil dostatečný počet literatury a pramenů. Předloženou rigorózní práci doporučuji k obhajobě.

Otázky k obhajobě:

1. Majetkové právo manželů na Slovensku během 1. Československé republiky.

V Plzni, dne 29. března 2019

JUDr. et Mgr. Vendulka Valentová, Ph.D.